Zákon č. 115/2000 Sb.

– nástroj k odstraňování konfliktů mezi ochranou přírody a hospodařícími subjekty

Lenka Tomášková

Zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy v platném znění (dále jen zákon 115), byl přijat v dubnu roku 2000. Má za cíl mírnit konflikt mezi zájmy ochrany přírody a vlastníky domestikovaných zvířat, rybníků, zemědělských či lesnických pozemků apod. Zákon umožňuje za splnění zákonných podmínek uhradit škodu, kterou způsobil na majetku vybraný zvláště chráněný živočich podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v platném znění.

Vybraní živočichové a předměty náhrady škody

Způsobenou škodu lze ze zákona 115 hradit u těchto sedmi vybraných zvláště chráněných druhů:

- bobr evropský (*Castor fiber*)
- vydra říční (*Lutra lutra*)
- kormorán velký (*Phalocrocorax carbo*)
- los evropský (*Alces alces*)
- medvěd hnědý (*Ursus arctos*)
- rys ostrovid (*Lynx lynx*)
- vlk (*Canis lupus*)

Náhrada škody se na tyto živočichy nevztahuje, pokud jsou jedinci, kteří škodu způsobili, chováni v zajetí člověka nebo z tohoto zajetí uprchli.

Za splnění podmínek stanovených zákonem 115 lze hradit škodu prokazatelně způsobenou na území ČR vybraným živočichem na:

- životě a zdraví fyzické osoby
- vymezených domestikovaných zvířatech – skot, prasata, ovce, kozy, hrabavá a vodní drůbež, koně, osli a jejich kříženci, králíci a kožešinová zvířata
- psech sloužících k hlídání vybraných domestikovaných zvířat
- rybách – škoda se hradí na rybách, pokud byla způsobena kormoránem velkým a nebo vydrou říční
- včelstvech a včelařském zařízení
- nesklizených polních plodinách – náhrada se neposkytne, pokud nebyly sklizeny v agrotechnických lhůtách obvyklých pro dané území (pokud ale polní plodiny nebyly sklizeny v agrotechnické lhůtě z důvodů hodných zřetele, např. z důvodu ochrany přírody, náhrada škody se poskytne)
- trvalých porostech
- uzavřených objektech a movitých věcech v uzavřených objektech – lze poskytnout i v případě, že škodu způsobila vymezená domestikovaná zvířata v důsledku napadení výše uvedeným zvláště chráněným živočichem.

Kompetence a způsob uplatňování žádostí o náhradu škody

Od roku 2003 jsou k vyřizování žádostí o náhradu škod příslušné krajské úřady podle místa, kde ke škodě došlo, nebo Magistrát hlavního města Prahy. Poškozený zároveň hlásí vzniklou škodu do 48 hodin od jejího zjištění místně příslušnému orgánu ochrany přírody, a to podle místa, kde ke škodě došlo (na území CHKO a národ-

Bobr evropský využívá stromy nejen jako potravu, ale i jako materiál pro stavbu svého hradu či hrází. Nejčastěji kácí stromy o průměru 5–8 cm, ale poradí si i s mohutnějšími kmeny. ***Foto L. Tomášková***

Tab. 1 Přehled částek vyplacených pro jednotlivé druhy (v mil. Kč). Jedná se souhrn dat poskytnutých Ministerstvem financí a krajskými úřady.

Rok	Vydra	Kormorán	Bobr	Los	Vlk	Medvěd	Rys	Celkem
2000	0	0	0	0	0	0,193	0,005	0,198
2001	2,350	1,710	0,009	0	0	0,044	0,005	4,122
2002	3,150	3,130	0	0,016	0,009	0	0,006	6,310
2003	4,600	8,660	0	0,002	0,048	0,005	0,093	13,414
2004	7,050	23,460	2,429	0,063	0,203	0	0,049	33,255
2005	7,930	21,330	4,187	0,064	0,045	0	0,047	33,599
2006	5,810	23,630	6,865	0,006	0,015	0	0,012	36,335
2007	6,420	26,490	5,104	0,052	0,035	0	0,068	38,162
2008	8,350	35,960	6,672	0,054	0,063	0	0,023	51,123
2009*	5,750	32,190	3,775	0,011	0,013	0	0,057	41,793
Celkem	**51,410**	**176,560**	**29,041**	**0,268**	**0,430**	**0,242**	**0,365**	**258,310**

* stav k 31. 8. 2009

ních parků jsou to správy CHKO či národních parků, ve volné krajině obecní úřady obcí s rozšířenou působností). Orgán ochrany přírody po ohlášení provádí neprodleně místní šetření, sepíše protokol a zajistí důkazy. Podklady pak předá příslušnému krajskému úřadu či Magistrátu hlavního města Prahy.

K zákonu 115 byla vydána vyhláška č. 360/2000 Sb., která upřesňuje stanovení ceny při výpočtu výše náhrady škod. K prokázání výše škody lze použít odborné, popř. znalecké posudky, v případě škody na rybách způsobené vydrou říční nebo kormoránem velkým je podle zákona 115 zajištění těchto posudků povinností poškozeného vždy. Prokazování výše škody u těchto dvou druhů je obtížně uchopitelné, neboť škodu je možné zjistit pouze nepřímo na základě přítomnosti těchto druhů v lokalitě bez hmatatelného důkazu o vzniku a výši škody. Stávající praxe prokazování náhrad je odlišná v rámci různých zpracovatelů posudků. Z tohoto důvodu AOPK ČR ve spolupráci s odborníky, zpracovateli posudků a pracovníky krajských úřadů připravila metodiky, které stanovují jednotný způsob výpočtu náhrady škod. Tyto metodiky jsou k dispozici na stránkách AOPK ČR, v sekci Odborná činnost, Druhová ochrana.

Přehled vyplacených náhrad škod

V prvním roce účinnosti zákona 115 bylo vyplaceno pouze necelých 200 tis. Kč, šlo zejména o škody, které způsobil tzv. „Míša z Brodské“. Tento medvěd postrádal přirozenou plachost a v průběhu roku 2000 působil značné škody na Vsetínsku, nakonec byl odchycen a odvezen do zoo. Výše vyplácených náhrad v dalších letech postupně vzrůstala, od roku 2000 tak bylo na náhradách škod způsobených vybranými zvláště chráněnými druhy vyplaceno přes 258 mil. Kč (tab. 1).

Autorka pracuje v AOPK ČR Praha, oddělení druhové ochrany

Kriticky ohrožený vlk obecný je v očích veřejnosti vnímán jako nebezpečná šelma, která nemá v naší přírodě místo.
Foto F. Jaskula

Medvěd hnědý se naopak u veřejnosti těší přízni, přestože setkání člověka s touto šelmou ve volné přírodě nemusí být příjemné.
Foto F. Jaskula

SUMMARY

Tomášková L.: Act No. 115/200 Gazette – A Tool for Reducing Conflicts between Nature Conservation and Private Owners

Act No. 115/200 Gazette on Providing Compensation for Damages Caused by Selected Specially Protected Animals, as amended later, aims at reducing conflicts between nature conservation interests and those of private owners of domesticated animals, fishponds, agricultural or forest lands, *etc.* If legal requirements are met, the property damage caused by the selected wild animal specially protected under Act No. 114/1992 Gazette on the Protection of Nature and the Landscape, as amended later can be compensated. The article deals with competencies and ways how to apply for the compensation. Because of non-unified methods for evidencing the damage, the Agency for Nature Conservation and Landscape Protection of the Czech Republic has prepared, in collaboration with experts from other institutions, methods which sets up the unified way for calculating the compensation for damages.